Taustaa Hituran kaivoksen sulkemiseen

Pääasiassa nikkelikuparirikastetta tuottanut Hituran kaivos on ollut toiminnassa lyhyitä tuotantokatkoja lukuun ottamatta vuosina 1970–2013. Kaivosyhtiö Belvedere Mining Oy on asetettu konkurssiin Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden 28.12.2015 antamalla päätöksellä. Konkurssipesä on varaton ja kykenemätön huolehtimaan velvoitteistaan. Kaivoksella syntyy koko ajan käsiteltäviä suotovesiä ja pohjavettä on suojapumpattava puhdistettavaksi.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on ympäristönsuojelulain valvontaviranomaisena 31.12.2015 tehnyt ympäristövastuulain (383/2009) 9 § nojalla päätöksen toimenpiteisiin ryhtymisestä ympäristövahinkojen estämiseksi (POPELY/4321/2015). Vastuunsiirron jälkeen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksella ja Belvedere Mining Oy:n konkurssipesällä on ollut yhteensä viisi sopimusta ympäristötöiden hoitamisesta kaivosalueella 8.2.2016–31.5.2018 (POPELY/4321/2015, POPELY/1285/2016). Ympäristötöitä ovat mm. vesienkäsittely sekä patoturvallisuus- ja vesitarkkailu. Kaivosaluetta hallinnoivan konkurssipesän palvelukseen siirtyneet kaivoksen työntekijät olivat ainut taho, jolla oli tarvittava osaaminen vesien hallintaan ja kaivosyhtiön aikanaan rakennuttamien laitteiden ja järjestelmien käyttöön. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on kuukausittain korvannut tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kustannukset konkurssipesän toimittamien rahankäyttöraporttien perusteella. Konkurssipesälle on osoitettu yhteensä lähes 1 500 000 euroa ympäristötöiden hoitamiseen vuosina 2016–2018. Ympäristöiden hoitaminen on kilpailutettu ja työt siirretty konkurssipesältä muille palveluntarjoajille 1.6.2018 alkaen.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on ympäristönsuojelulain valvontaviranomaisena 11.5.2016 tehnyt ympäristönsuojelulain 175–176 § mukaisen päätöksen Hituran kaivoksen kaivannaisjätealueiden sulkemistoimista (POPELY/4321/2015). Päätöksen mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus teettää toimintaa koskevassa ympäristöluvassa toiminnanharjoittajan velvollisuudeksi asetetut sulkemistoimenpiteet. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa sulkemistöiden teettämisestä vastaa vesistöyksikkö ja ympäristöluvan ehtojen valvonnasta vastaa ympäristönsuojeluyksikkö työjärjestyksen mukaisesti. Vastuunsiirron jälkeen on kilpailutettu kaivoksen sulkemisen suunnittelu ja suunnitelman valmistuttua sulkemisurakan ensimmäinen vaihe.

Sulkemisen tilanne

Elokuussa 2017 alkanut sulkemisen 1. vaiheen urakka on loppusuoralla. Urakoitsijana on Fortum Environmental Construction Oy (1.1.2019 alkaen Fortum Waste Solutions Oy). Urakassa osa rikastushiekka-allasalueesta on suljettu peittorakenteella. Alueella on tehty oja- ja putkijärjestelyjä ympäristön puhtaiden vesien erottamiseksi kaivoksen suotovesistä sekä uusittu kaivoksen vesienkäsittelyjärjestelmät. Fortum hoitaa vesienkäsittelyä kolme vuotta urakan päätyttyä.

Sulkemisen 2. vaiheen suunnitelmat valmistuvat tammikuussa 2019, minkä jälkeen 2. vaiheen urakka kilpailutetaan. Urakan toteutusaika on 2019–2021. Sulkemisen 2. vaiheeseen kuuluvat loppujen rikastushiekka-altaiden ja vesialtaiden kuivatus ja peittorakenteet, sivukivialueiden sulkeminen sekä vesienkäsittelysakkojen loppusijoitusalueen rakentaminen. Maaperän pilaantuneisuus ja kunnostustarve selvitetään.

Rahoitus ympäristötöiden hoitamiseen ja sulkemiseen on saatu pääasiassa valtion budjetista ympäristöministeriön kautta. Lisäksi on käytetty toiminnanharjoittajalta peritty vajaan 2 000 000 euron vakuus, joka ei alkuunkaan riittänyt kattamaan sulkemiskustannuksia. Sulkemisen ensimmäisen vaiheen kustannukset ovat noin 7 000 000 euroa. Toisen vaiheen sulkemisen kustannusarvio vuosille 2019–2021 on 16 300 000 euroa. Vesienkäsittely- ja seurantatarve jatkuu alueella vielä pitkään sulkemisen jälkeenkin.